

Podklad pro nově zařazovaný bod na 25. schůzi Senátu Parlamentu ČR

Zpracoval 21. července 2020 Pavel Fischer

Shrnutí: Výbor pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost projednal na své řádné schůzi nejnovější vývoj v Hongkongu (15. července). Za přítomnosti ministra zahraničních věcí a ředitelky odboru států Asie a Pacifiku Elišky Žigové senátoři ověřovali dopady nejnovějšího vývoje na občany České republiky, na vztahy s ČLR a na vztahy s ostatními státy, zejména pak se Spojeným královstvím. Senátoři výboru jednomyslně schválili, aby byl bod zařazen jako nový na 25. schůzi Senátu, a přijali doprovodné usnesení s následujícími tezemi (usnesení VZOB má číslo 158, přijaté 15/7/2020):

s ohledem na přijetí zákona o bezpečnosti, jímž ČLR vážně porušila autonomii Hongkongu, hrozí, že v případě vydání občanů z ČR do Hongkongu, které by proběhlo v souladu s uzavřenou smlouvou o předávání osob hledaných pro trestní řízení, by mohly být ohroženy základní práva občanů ČR. Senát proto apeluje na vládu, aby vypověděla dohodu mezi ČR a Zvláštní administrativní oblastí Hongkong o předávání osob hledaných pro trestní řízení.

Fakta, chronologie

1. **Spojené království vypovědělo s okamžitou platností extradiční dohodu s Hongkongem.** Oznámil to v Dolní sněmovně ministr zahraničí Dominic Raab. Současně se pro Hongkong zavádí zbrojní embargo ve stejné míře, jako dnes platí pro celou ČLR.
Datum: 20. července 2020
zdroj: <https://www.gov.uk/government/speeches/hong-kong-and-china-foreign-secretarys-statement-in-parliament>
2. Ministerstvo zahraničních věcí ČLR prostřednictvím svého mluvčího varovalo Británii, aby “nepokračovala ve špatné cestě”. V interview pro BBC velvyslanec Liu Xiaoming prohlásil, že Londýn tančí, jak v USA hrají, a obvinil západní země, že připravují novou studenou válku s Čínou.
Datum: 19. a 20. července 2020
3. Ministr zahraničních věcí ČR, který se účastnil schůze výboru pro zahraniční, obranu a bezpečnost Senátu, **připustil, že existuje možnost zneužití extradice pro politické stíhání osob, které by vyjádřily svůj nesouhlasný postoj na území ČR.** A i proto bychom jako ČR měli zvážit, zda od dohody o extradice neodstoupit. **Přijetí nového zákona o bezpečnosti prý nemůžeme přejít bez reakce,** řekl po skončení ČTK Petříček.
Datum 15. července 2020.
Zdroj: <https://eurozpravy.cz/domaci/politika/senat-hodla-vyzvat-vladu-k-vypovezeni-jedne-ze-smluv-s-hongkongem.2bf8649b/>
4. Ministři zahraničí EU jednali o postupu vůči Pekingu. Podle J. Borella státy EU zvažují zastavit exporty citlivých technologií, **vypovědět smlouvy o extradici,** upravit **doporučení pro cestování svých občanů,** zvýšit prostředky na stipendium a **otevřít víza pro občany Hongkongu.**

Datum: 14. července 2020

Zdroj: <https://euobserver.com/eu-china/148940>

5. Britská vláda oznamuje, že s ohledem na nejistý dopad sankcí uvalených ze strany USA, nebude možné zajistit bezpečnost zařízení 5G, které měla firma dodávat. Zákaz dodávek pro mobilní operátory platí od 31. prosince, dosavadní zařízení bude třeba demontovat do roku 2027.

Datum: 14. července 2020

Zdroj: <https://www.bbc.com/news/technology-53403793>

6. **Německý prezident** F. W. Steinmeier v rozhovoru pro ZDF uvedl, že se nestává často, aby Německo a země EU společně se zeměmi G7 našly tak rychle společnou řeč. Je to proto, že **rozhodnutí Pekingu zavést nový zákon pro Hongkong bude mít trvalé dopady na vztahy se západem**. A protože to není v zájmu Číny, osobně doufá, že to přiměje Peking ke změně uvažování. Evropská reakce bude tvrdá a bude znamenat trvalé zhoršení vztahů.

Datum: 12. července 2020

Zdroj: <https://www.zeit.de/politik/2020-07/sicherheitsgesetz-hongkong-voelkerrechtsverstoss-frank-walter-steinmeier>

7. Ministr zahraničí Francie prohlásil, že princip jedna země dva systémy byl přijetím nového zákona porušen. **Vyslovil obavy o francouzské občany, kteří na území Hongkongu žijí, aby zde nebyli podle čl. 38 nového zákona pronásledováni**. Mluvčí ministerstva Zhao Lijian za ČLR odpověděl, že jde o vnitřní záležitost, do nichž cizí země nemá mluvit.

Datum: 9. 7. 2020

Zdroj: <https://www.rfi.fr/en/international/20200709-beijing-attacks-france-over-hong-kong-national-security-law-remarks-foreign-minister-le-drian-considering-measures>

8. **Spojené království** podle premiéra Borise Johnsona **považuje zavedení nového zákona o státní bezpečnosti za jasné a vážné porušení britsko čínské dohody** o správě Hongkongu.

Datum: 1. 7. 2020.

Zdroj: <https://www.bbc.co.uk/news/uk-politics-53246899>

9. Britský ministr zahraničí Dominic Raab prohlásil, že přijetí široce pojatého zákona o státní bezpečnosti pro Hongkong byl ze strany Pekingu vážný a velmi znepokojující krok. Tím, že představitelé Pekingu vnutili občanům Hongkongu novou legislativu, jasně a závažně porušili smlouvu o správě tohoto území. I proto bude britská vláda usilovat dostát odpovědnosti, k níž se dobrovolně zavázala v souladu s mezinárodním právem, a využije i těsné spolupráce se svými partnery a spojenci.

Datum: 1. 7. 2020

Zdroj: <https://www.gov.uk/government/speeches/foreign-secretary-statement-on-national-security-legislation-in-hong-kong>

10. Peking 30. června večer ohlásil, že počínaje 1. červencem začíná pro Hongkong platit nový zákon o státní bezpečnosti. Text přijali navzdory varování mezinárodního společenství, přijat byl stálým výborem parlamentu ČLR, čímž byly porušeny následující:

1. ústava Hongkongu chrání i ty svobody, jež na zbytku území ČLR respektovány nejsou,
2. čínsko britská deklarace (1984) a závazek dodržovat princip “jedna země, dva systémy”,
3. Mezinárodní úmluva o lidských právech OSN, kde ČLR je mezi smluvními stranami.

11. Spojené království předložilo v OSN (Rada pro lidská práva) k hlasování usnesení, které žádá, aby s ohledem na nejnovější znepokojující zprávy o Ujgurech v regionu Sin Tjiang do Číny co nejdříve vycestoval vysoký komisař pro lidská práva za OSN a přímo na místě aby ověřil, jaká jsou fakta. S ohledem na to, že v nejbližších hodinách má začít z rozhodnutí Pekingu platit v oblasti Hongkong také nový zákon o bezpečnosti, ČLR tím poruší mezinárodní závazky. Práva a svobody občanů Hongkongu jsou ohrožena. Proto britský velvyslanec naléhavě žádal ostatní země, aby nezapomínaly ani na občany Hongkongu. Usnesení podpořilo 29 zemí (mezi nimi 16 zemí EU jako Slovensko nebo Německo). **Česká republika mezi nimi nebyla, tedy nepodpořila UK při hlasování v OSN a své stanovisko zatím nevysvětlila.** Na oficiálních stránkách oficiální stanovisko ze strany české delegace dosud chybí.

Datum: 30. června 2020

Zdroje: <https://www.gov.uk/government/speeches/un-human-rights-council-44-cross-regional-statement-on-hong-kong-and-xinjiang> a https://www.mzv.cz/mission.geneva/cz/lidska_prava/rada_osn_pro_lidska_prava/cr_na_44_zasedani_rady_osn_pro_lidska.html

Smluvní základna

Hongkong uzavírá letecké, konzulární, ekonomické a justiční dohody, které neplatí ve zbytku ČLR a naopak. ČR má s Hongkongem uzavřenou **Leteckou dohodu** 23. 2. 2002, aktualizována byla podpisem 14. 8. 2014. Dne 6. 6. 2011 byla podepsána **Smlouva o zamezení dvojímu zdanění a zabránění daňovému úniku v oboru daní z příjmu**. Dne 4. 3. 2013 byly podepsány tři **dohody v oblasti mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech mezi Hongkongem a ČR**. Jedná se o Dohodu o vzájemné právní pomoci v trestních věcech, Dohodu o předávání osob hledaných pro trestní řízení a Dohodu o předávání odsouzených osob. První dvě smlouvy vstoupily v platnost 13.2.2015, poslední jmenovaná 28.11.2014.

Zdroj: <https://www.businessinfo.cz/navody/hongkong-cina-obchodni-a-ekonomicka-spoluprace-s-cr/#section-24>

Předchozí kroky Senátu Parlamentu ČR

Senát u příležitosti výročí boje studentů za svobodu a demokracii, zejména v souvislosti s výročími 17. listopadu let 1939 a 1989, s ohledem na stoupající násilí uplatňované vůči studentům v Hongkongu, i s ohledem na výsledek místních voleb 24. listopadu 2019 žádal ministra zahraničí ČR, aby tlumočil znepokojení nad eskalací násilí ze strany pořádkových sil a vyzval místní vládu ke zdrženlivosti, k nastolení podmínek pro politický dialog v rámci Zvláštní správní oblasti Hongkong a k dodržování Společné čínsko-britské deklarace z roku 1984. (usnesení senátu č. 276. z 13. schůze 4. prosince 2019 k situaci ve Zvláštní správní oblasti Hongkong)

Výbor pro zahraničí, obranu a bezpečnost vládu ČR vyzval, aby byla připravena poskytnout politický azyl těm, kdo budou po přijetí nového zákona o bezpečnosti pro Hong Kong v ohrožení, a aby ve spolupráci s vládou Spojeného království hledala cestu k řešení situace. (usnesení VZOB č. 148 přijaté 3. června 2020)

Proč by měla ČR reagovat?

- A. Čína rozhodovala bez kontroly veřejnosti a namísto občanů Hongkongu. Byly porušeny závazky, jimiž ČLR garantovala vysoký stupeň autonomie pro zvláštní správní oblast Hongkong až do roku 2047. Porušena byla ústava Hongkongu. Princip “jedna země - dva systémy” přestal platit. Mezinárodní postavení Hongkongu se změnilo, občanské svobody zaručené mezinárodní úmluvou o lidských právech přestaly být ze strany ČLR respektovány.
- B. Svobody, které byly zaručeny občanům Hongkongu, jsou v ohrožení, zákon o státní bezpečnosti totiž předpokládá, že se území dostává pod kontrolu státní bezpečnosti pevninské Číny. Budou zde zřízeny orgány podřízené přímo Pekingu. Volení zástupci v Hongkongu, kteří jako jediní měli pravomoc rozhodovat o svých zákonech, byli kráceni ve svých ústavních povinnostech. S textem zákona nebyli předem seznámeni.
- C. Předpokládáme, že nový zákon umožní stíhat i ty, jimž dosud byly garantovány svobody projevu a shromažďování nebo svoboda náboženského přesvědčení a další. V textu zákona je především široce pojatá extraterritorialita. Za uvedené činy bude možné stíhat i mimo území Hongkongu, například v Evropě. A to i každého, kdo by vyslovil kritický názor na současné vládnutí komunistické strany Číny nebo by byl podezřelý ze spolupráce s externími živly. Jde tu nejen občany původem z Hongkongu, ale například i občany České republiky.
- D. Některé země (Austrálie) už vydaly pr občany varování, že při cestách do Hongkongu mohou čelit deportaci na pevninskou Čínu, a to pro nejasně formulované zločiny podvracení, kampaně za odtržení, terorismus, za spolupráci s cizími aktéry nebo za ohrožení státní bezpečnosti.
- E. “Sdílený osud lidstva“, který čínští komunisté pro spolupráci nabízeli i v Evropě, dostává po tomto historickém porušení mezinárodních závazků ze strany Pekingu rysy vládnutí, které se zkouší prosadit v rozporu s přijatými závazky i na dosud samostatných územích.
- F. Z hlediska České republiky je třeba položit si otázku, jak na tuto situaci reagovat. Nebylo by moudré rozpoutat obchodní války, postačí omezit se na vládu práva a soudní systém. A právě pro soudní spolupráci přestaly platit záruky, že bude trvat oddělení moci výkonné, legislativní a soudní. Záruky byly zpochybněny, možnost rozvíjet spolupráci se soudy v Hongkongu skončila.
- G. **Česká republika má svou vlastní politiku jedné Číny.** A to je zcela v souladu i se společnou evropskou politikou, s níž ČR v rámci EU vyslovila souhlas. (“The EU continues to adhere to its "One China Policy". The EU confirms its commitment to continuing to develop its relations with Taiwan and to supporting the shared values underpinning its system of governance, as set out in the 2016 EU Strategy on China.” Zdroj: <https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/communication-eu-china-a-strategic-outlook.pdf>)
- H. Senát doporučuje k ratifikaci mezinárodní dohody. V minulosti doporučil uzavřít dohody o soudní spolupráci s Hongkongem. Nejnovější vývoj událostí ukazuje, že nastal čas, aby Senát své doporučení odvolal. Hrozí, že dohody budou zneužity pro politické stíhání osob, které vyjádřily svůj nesouhlasný postoj, a to i na území ČR. Přijetí nového zákona o bezpečnosti nemůžeme přejít bez reakce. Reagovala britská vláda, vypověděla smlouvy o extradici s okamžitou platností. Je čas, aby reagovala i vláda České republiky.